

Алла Олексіївна КРАВЧУК

асистент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту,
Одеський державний аграрний університет
E-mail: alla_capital@ukr.net

СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Кравчук, А. О. Сільський зелений туризм як перспективний напрям розвитку суб'єктів агробізнесу в регіонах України / Алла Олексіївна Кравчук // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 17. – № 3. – С. 42-48. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. Вирішення стратегічних завдань відродження вітчизняного села та створення потужного конкурентоспроможного аграрного сектору в сучасних умовах неможливе без використання інноваційних і креативних підходів до процесу управління господарською діяльністю. Одним з таких неортодоксальних підходів є диференціація господарської діяльності суб'єктів аграрного сектору в напрямку створення нових ініціативних видів діяльності, зокрема, розвиток сільського зеленого туризму.

Мета. Метою дослідження є проведення комплексної оцінки потенціалу сільських територій до становлення та розвитку сільського зеленого туризму як перспективного альтернативного напрямку диференціації основного виду господарської діяльності суб'єктів аграрної сфери.

Метод (методологія). Конкретну методологію наукового дослідження становить сукупність методів і прийомів систематизації і узагальнення існуючих наукових поглядів на обрану проблематику, дослідження специфічних особливостей вирішення поставлених завдань та обґрунтування концептуальних засад досягнення поставленої мети дослідження.

Результати. Систематизація мотиваційних інтересів активізації сільського зеленого туризму в регіонах України показала, що домінуючими мотивами диференціації основного виду діяльності суб'єктів аграрного сектору в сучасних умовах розвитку сільських територій є: збільшення доходів сільського населення та зростання рівня зайнятості, можливості диференціації джерел доходів селян, відсутність потреби у значних інвестиціях та додатковому навчанні, можливості самореалізації мешканців сільських територій. Пріоритетними напрямками розвитку зеленого туризму в цих регіонах у найближчій перспективі мають стати: прийом та проживання туристів; прокат туристичного обладнання; виробництво і реалізація туристичних товарів народного промислу; надання туристичних послуг (велосипедний, гастрономічний, агротуризм, культурно-історичний туризм, організація рекреаційного відпочинку, гірський та екологічний туризм); організація дегустаційних та кулінарних екскурсій; активний розвиток готельного бізнесу, кемпінг (будівництво агрокотеджів, рибальських будинків, агросадиб, кінні ферми); організація історико-етнографічних заходів; поширення релігійних турів; надання комплексу широко розповсюджених послуг (рибальство, полювання, збирання ягід і грибів, лікарських рослин тощо); розвиток та популяризація водних видів спорту (кайтінг, віндсерфінг).

Ключові слова: сільський зелений туризм; турпродукт; регіональний розвиток; суб'єкти аграрного бізнесу; диференціація діяльності; сільські території; соціальна сфера села.

Alla Oleksiyivna KRAVCHUK

Assistant,
Department of Accounting and Auditing,
Odessa State Agrarian University
E-mail: alla_capital@ukr.net

RURAL GREEN TOURISM AS A PROMISING DIRECTION OF DEVELOPMENT OF SUBJECTS OF AGRIBUSINESS IN REGIONS OF UKRAINE

Abstract

Introduction. *The strategic objectives of the revival of the village and creation of a powerful competitive agricultural sector in modern conditions are impossible without the use of innovative and creative approaches in the management of economic activities. One of such unorthodox approaches is differentiation of economic activity of the agricultural sector towards a new initiative activities, including rural development.*

Purpose. *The aim of the study is a comprehensive assessment of the capacity of rural areas to the establishment and development of green tourism as a promising alternative direction of differentiation of the main kind of economic activity of the agricultural sector.*

The method (methodology). *Specifics of research methodology is composed of a set of methods and techniques of systematization and synthesis of existing scientific views on selected issues, and research of specific features of solving of the tasks and grounding of conceptual foundations for achieving the objectives of the study.*

Results. *Systematization of the motivational interests of intensification of green tourism in the regions of Ukraine has shown that the dominant motives of differentiation of principal activity of the agricultural sector in the current conditions of rural development are: the increase of incomes of the rural population and the growth of employment, the opportunities of differentiation of sources of income of the peasants, absence of necessity of significant investment and additional training, opportunities for self-realization in rural areas. Priority directions of development of green tourism in these regions in the near future should become the following ones: reception and accommodation of tourists; rental of tourist equipment; production and sale of travel products crafts; tourist services (cycling, culinary, agrotourism, cultural and historical tourism, organization of recreational holiday, mountain and eco-tourism); organization of tasting and culinary tours; active development of the hotel business, camping (construction of agro cottages, fishing houses, agro houses, horse farms); organization of historical and ethnographic events; distribution of religious tours; widespread provision of services (fishing, hunting, picking berries and mushrooms, medicinal plants, etc.); development and promotion of water sports (kiting, windsurfing).*

Keywords: *rural green tourism; tourism product; regional development; subjects of agrarian business; differentiation of activity; rural areas; social sphere of village.*

JEL classification: L830

Вступ

Перманентна криза, яка склалась у сфері вирішення соціально-економічних питань на селі, вимагає опрацювання новітніх нестандартних підходів до розв'язання проблем зайнятості сільського населення, активізації підприємницького потенціалу сільської місцевості, підвищення рівня доходів і якості життя населення сільських територій. Одним з таких інноваційних підходів у теорії і практиці регіонального управління постає активізація зеленого туризму як стратегічного інструменту вирішення проблем зайнятості сільського населення, нарощування і повного використання трудового потенціалу та підвищення життєвого рівня села.

Зелений туризм як перспективний напрям наукових досліджень за останні роки помітно актуалізується та постає в центрі уваги значного кола вчених. Науково-теоретичні та прикладні аспекти поширення останнього досліджували у своїх працях В. Біркович, О. Виноградова, В. Гловацька, Ю. Зінько, В. Кифяк, Н. Кудла, Н. Липчук, М. Рутинський, А. Сердюк, Я. Сікора, Н. Скрипник та ін. Поряд з цим, незважаючи на значну популяризацію такого виду діяльності у світі та в національній економіці, використання зеленого туризму як інструменту вирішення соціальних проблем українського села залишається неопрацьованим як у методичній, так і в практичній площині, що вимагає проведення подальших наукових досліджень.

Мета статті

Метою статті є аналіз потенційних можливостей становлення та розвитку зеленого туризму за регіонами України в контексті диференціації аграрного бізнесу та вирішення соціально-економічних проблем сільських територій.

Подальша системна трансформація ринкових відносин у сфері АПВ України формує каркас організаційно-економічних передумов становлення та розвитку зеленого туризму як специфічного виду аграрного бізнесу. Залучення сільського населення до підприємницької діяльності та активізація форм індивідуального господарювання на постійній основі створює стратегічні передумови перетворення несистемної участі мешканців села в організації туристичних заходів на консолідований та прибутковий вид аграрного бізнесу.

Наукові дослідження багатовимірного спектру відносин, які супроводжують процес становлення та здійснення зеленого туризму, показали, що вчені й досі не мають спільного методичного підходу щодо визначення сутності та прикладної площини його здійснення. Державне агентство України з туризму та курортів ототожнює поняття «сільський» і «зелений туризм» і виокремлює три його різновиди: агротуризм, відпочинковий туризм, екотуризм [1].

Гловацька В. В. розглядає зелений туризм як спільну об'єднуючу підсистему одночасно туристичної і сільськогосподарської галузей [2, с. 6]. Рутинський М. Й. і Зянько Ю. В. категорію «зелений туризм» ототожнюють з поняттям «агротуризм» [3, с. 44]. З точки зору переміщення туристів у сільську місцевість з метою відпочинку характеризує зелений туризм Кіфяк В., Кравченко Н. [4, с. 123; 5, с. 76]. Біркович В., Скрипник Н., Сердюк А. синтезують поняття «зелений» та «сільський туризм» в одне ціле і визначають з позицій специфічної форми відпочинку, ознайомлення з природно-рекреаційними, культурним, історичними особливостями сільської місцевості [6, с. 141; 7, с. 129], зарубіжні вчені – з точки зору активної участі у діяльності фермерських господарств [8, с. 26; 9, с. 14].

Досить вдалим, на наш погляд, є трактування сутності зеленого туризму, запропоноване Л. А. Лизогобом, В. А. Перовим, які визнають його як синтетичну категорію, що об'єднує всі види організації туризму, які відбуваються на базі села, що своїм наслідком має значний соціально-економічний ефект і дозволяє забезпечити оптимальне використання трудових, рекреаційних, екологічних ресурсів. В українських реаліях селянин повинен виступати не тільки учасником суспільного виробництва як виробник сільськогосподарської продукції, а й як суб'єкт, здатний на трудовий дрейф. Саме на це спрямований сільський туризм, з одного боку, пропонуючи альтернативну можливість зайнятості, дозволяючи накопичити кошти, які в подальшому можна інвестувати зі зміною кон'юнктури, а з іншого боку, — даючи можливість виробити навички праці у сфері обслуговування, які надалі можуть бути застосовані для зміни типу діяльності [10, с. 66].

Представники Всесвітньої туристичної організації відокремлюють площину сільськогосподарської діяльності від безпосередньо туристичного бізнесу і досліджують зміст і специфіку розвитку останнього в комплексі діяльності з надання послуг альпіністського, спортивного, оздоровчого характеру, організації полювання, рибальства, гірських походів, культурно-оздоровчих подорожей. Суто з економічної точки зору трактують зміст зеленого туризму зарубіжні науковці: «це одна з альтернатив для підвищення доходів і потенційної життєздатності малих фермерських господарств і сільських громад» [9, с. 20].

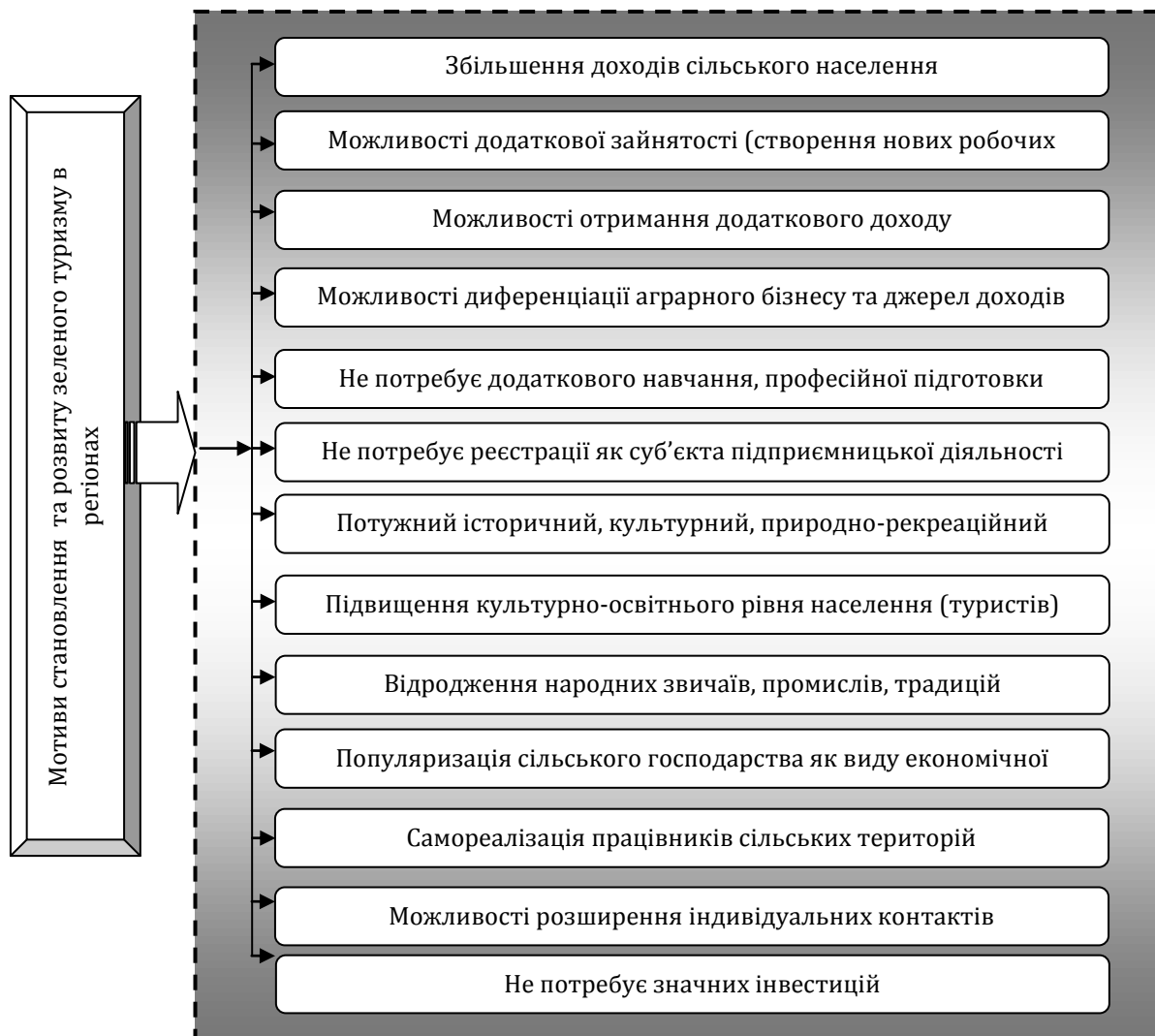
Ми поділяємо методичний підхід, у якому домінує концепція когнітивного зв'язку між аграрною сферою та туристичною індустрією. Зелений туризм як один з можливих різновидів аграрного бізнесу передбачає використання сільських територій та спрямований на надання специфічних послуг, характер і набір яких визначають історичні, культурні, рекреаційні, побутові та екологічні ресурси регіону з метою отримання відповідного доходу.

Зелений туризм розглядається нами як широкий спектр послуг, що є супутніми для підприємницької діяльності в аграрній сфері, сконцентровані на сільських територіях і спрямовані на задоволення попиту споживачів у специфічних туристичних формах відпочинку. У такому випадку зелений туризм як системна компонента буде складовою концепції становлення сільського туризму, який, крім зеленого, органічно поєднує в єдину систему туристичних послуг екологічний туризм, історично-культурний, агротуризм і реалізується в межах сільської місцевості.

Як перспективний напрям туристичної індустрії, зелений туризм пропонує на ринку новітній продукт – сільські туристичні послуги, широкі можливості пропозиції яких зумовлені національними історичними, культурними, природними, побутовими, економічними та соціальними чинниками.

Як показують проведені наукові дослідження, за останні роки рівень соціально-економічного добробуту сільського населення України залишається значно нижчим порівняно з середньостатистичними показниками по країні. Традиційно актуальною та гострою залишається проблема забезпечення зайнятості та зниження безробіття на селі. Так рівень зареєстрованого безробіття і сільській місцевості за 2013р. склав 3,1 % (до чисельності економічно активного населення) та 2,3 (до всього населення працездатного віку). Відповідні показники в середньому по країні склали 2,1 % та 1,8 %. Традиційно найнижчим рівнем визначається й розмір заробітної плати, нарахованої найманим працівникам у сільській місцевості, – 2270 грн порівняно з 3265 грн в середньому за видами економічної діяльності (у промисловості – 3763 грн, торгівлі – 3010 грн, фінансовій діяльності – 6274

грн, транспорті – 3589 грн.) [11]. За розрахунками експертів, близько 75 % населення села знаходяться за межею бідності та не мають можливостей забезпечувати задоволення своїх матеріальних і духовних потреб. За таких умов сільські мешканці змушені шукати альтернативні джерела отримання доходів та об'єкти прикладання своєї праці. Одним з перспективних напрямів диверсифікації вітчизняного аграрного бізнесу, який набув досить широкого розповсюдження у зарубіжній практиці, є розвиток регіонального зеленого туризму. Домінантними мотивами становлення та розвитку зеленого туризму у сільській місцевості України постають наступні (рис. 1).

Рис. 1. Мотиви становлення та розвитку зеленого туризму в регіонах України

Спонукальні мотиви активізації зеленого туризму в регіонах України формують практичну площину вирішення стратегічних соціально-економічних завдань подальшого динамічного та сталого розвитку агропромислового виробництва:

- сприяння зайнятості трудового населення села, скорочення рівня безробіття;
- підвищення рівня доходів, якості життя та добробуту сільського населення до рівня середньоекономічних показників по регіонах, країні та економіці загалом;
- реалізація трудового потенціалу сільських територій;
- формування потенційного та стимулювання фактичного попиту на послуги зеленого туризму;
- нарощування туристичного потенціалу регіонів країни;
- диверсифікація аграрного бізнесу;
- диверсифікація структури зайнятості сільського населення, джерел доходів, видів економічної діяльності;
- формування цілісного культурно-туристичного, економічного та соціально простору для подальшої активної інтеграції України до Європейського співтовариства, консолідація системи цінностей і пріоритетів в рамках спільних програм розвитку аграрної та соціальної політики європейських держав.

Поряд із виконанням економічних функцій забезпечення відповідного рівня доходів суб'єктам зеленого туризму, останній виконує важливу функцію консолідації українського суспільства, ознайомлення населення із культурними, історичними звичаями української нації, сприяє підвищенню культурного, освітнього, побутового рівня населення, формує стратегічні орієнтири у майбутніх поколіннях щодо єдності, популяризації національних цінностей, збереження і примноження історично-культурної спадщини українського села.

З точки зору регіональних соціально-економічних, культурно-історичних, екологічних та рекреаційних можливостей, найбільш перспективними регіонами України для успішного розвитку зеленого туризму є: західний економічний район (Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Хмельницька, Тернопільська області), південний економічний район – Причорномор'я (Одеська, Миколаївська, Запорізька області, АР Крим), центральний економічний район (Київська, Полтавська, Чернігівська області) [5, с. 14].

Поряд з цим, значний регіональний потенціал зеленого туризму стримується дією негативних факторів скорочення чисельності сільського населення та кількості сільських населених пунктів. За даними Державної служби статистики України, загальна чисельність сільського населення України за 2013р. складала 14164 тис. осіб. В регіональному розрізі найвищим рівнем сільського населення визначаються Західний економічний регіон (7 областей за даними Інституту регіональних досліджень) – в середньому 51,5%, і Центральний економічний регіон (6 областей) – 42,7%. (табл. 1). Ці регіони із питомою вагою сільського населення близько 50% мають найвищий потенціал розвитку туристичного зеленого аграрного бізнесу та найбільш сприятливі культурно-історичні, природно-рекреаційні та культурні передумови.

Таблиця 1. Розподіл сільського населення за регіонами України

Назва регіону	Центр	Області, що входять до складу регіону	Чисельність сільського населення, тис. осіб	Рівень сільського населення, %
Центральний	Київ	Вінницька, Житомирська, Київська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська	3507	42,7
Донеччина	Донецьк	Донецька, Луганська	704,7	10,7
Західний	Львів	Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька	4806,4	51,5
Причорномор'я	Одеса	Миколаївська, Одеська, Херсонська, АР Крим	2334,7	35,5
Харківщина	Харків	Харківська, Полтавська, Сумська	1465,1	27,6
Придніпров'я	Дніпропетровськ	Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська	1322,7	21,9

*Складено за даними Державного комітету статистики України

Деталізуючи проведені дослідження, можна чітко диференціювати територію України за цим показником: області, де сільського населення більше 50 % (Закарпатська, Івано-Франківська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька, Вінницька), що мають найбільш потужний потенціал розвитку зеленого туризму; області із рівнем сільського населення від 40 до 50 % (Волинська, Львівська, Хмельницька, Черкаська), які мають високий потенціал і темпи розвитку зеленого туризму; області із рівнем сільського населення 20-40 % (Полтавська, Харківська, Сумська, Одеська, Миколаївська) із середнім потенціалом та всі інші області, де частка сільського населення становить менше 20 %, характеризуються високим рівнем урбанізації і чітко вираженим промисловим напрямом економічної діяльності та найнижчим потенціалом розвитку зеленого туризму.

Розвиток сільського зеленого туризму об'єктивно потребує створення відповідної інфраструктури,

яка забезпечує виконання головних його функцій та вирішення поставлених завдань. Серед об'єктів такої інфраструктури ключове значення мають: інформаційно-консультаційні центри, екскурсійні агентства, громадські організації, історичні, навчально-дослідні установи, «зелені» садиби. Створення таких організаційних установ формує комплекс сприятливих чинників для становлення та активізації зеленого туризму в Україні. Як свідчать дослідження, найбільша кількість зареєстрованих садіб знаходиться у таких областях: Закарпатська (21), Київська (18), Вінницька (11), Полтавська (8), Чернігівська (8), Івано-Франківська (7), Хмельницька (7) і АР Крим (7). Усього в Україні налічується 109 сільських зелених садіб, це дуже низький показник у зіставленні з іншими європейськими країнами і з урахуванням кількості сіл, сільських мешканців і великого потенціалу з розвитку. Офіційно зареєстровані садиби відсутні у таких областях, як Волинська, Житомирська, Рівненська, Тернопільська, Херсонська і адміністративних центрах – у Києві і Севастополі [12, с. 206].

Пріоритетними напрямками розвитку зеленого туризму з урахуванням специфічних умов сільських територій регіонів України в найближчій перспективі мають стати: прийом та проживання туристів; прокат туристичного обладнання; виробництво і реалізація туристичних товарів народного промислу; надання туристичних послуг (велосипедний, гастрономічний, агротуризм, культурно-історичний туризм, організація рекреаційного відпочинку, гірський та екологічний туризм); організація дегустаційних та кулінарних екскурсій; активний розвиток готельного бізнесу, кемпінг (будівництво агрокотеджів, рибальських будинків, агросадіб, кінні ферми); організація історико-етнографічних заходів; поширення релігійних турів; надання комплексу широко розповсюджених послуг (рибальство, полювання, збирання ягід і грибів, лікарських рослин тощо); розвиток та популяризація водних видів спорту (кайтинг, віндсерфінг).

Сучасний досвід активного розвитку зеленого туризму в зарубіжних країнах (Угорщина, Чехія, Польща, Словенія, Чорногорія, Австрія, Німеччина, Іспанія) свідчить, що для його активізації в Україні необхідним є формування відповідної нормативно-правової бази та створення сприятливих організаційно-економічних умов. Правові засади становлення й розвитку зеленого туризму в Україні регламентуються Законом України «Про туризм» № 324 від 15 вересня 1995р., де він визначений як пріоритетний вид туристичної діяльності. Поряд з цим, реалізація Закону вимагає конкретизації ключових положень на регіональному рівні управління, що, в свою чергу, потребує розробки стратегічних програм розвитку зеленого туризму на рівні регіонів та окремих областей, реалізації ініціатив за допомогою створення інформаційно-консультаційних центрів, регіональних агенцій, кластерних об'єднань, головним завданням яких є створення дієвої інфраструктури, необхідної для популяризації зеленого туризму в межах сільських територій.

Дослідження сучасних умов становлення зеленого туризму в регіонах України дозволили окреслити площину ключових проблемних аспектів, які стримують активний розвиток даного виду діяльності:

- невпорядкованість чинного законодавства стосовно ключових аспектів регулювання туристичного бізнесу у сільській місцевості, відсутність «профільного закону», який регламентував би цей вид діяльності;
- відсутність експертної оцінки жилого фонду сільських територій, що є необхідним для визначення потенціальних можливостей та обсягів надання туристичних послуг;
- низький рівень розвитку інфраструктури ринку послуг зеленого туризму та соціальної інфраструктури села;
- застарілість стереотипів мешканців сільських територій, що заважають активно розвивати новітні види туристичної індустрії, яскраво виражений несистемний та нерегулярний характер послуг;
- відсутність державних програм підтримки розвитку зеленого туризму та обмежений обсяг їх фінансового, консалтингового та інформаційно-маркетингового забезпечення;
- низький рівень інформатизації і популяризації зеленого туризму в регіонах України серед населення європейських країн;
- відсутність політичної стабільності та соціальна напруга у суспільстві, погіршення світового іміджу України.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Проведені наукові дослідження показали, що Україна має досить потужний потенціал розвитку зеленого туризму як альтернативного диференційованого виду аграрного бізнесу в регіонах України. В контексті сучасних умов функціонування національного АПВ, розв'язання ключових проблем розвитку зеленого туризму формує фундаментальний каркас вирішення найважливіших соціально-економічних питань сільських територій: подолання безробіття, сприяння зайнятості населення, підвищення рівня доходів і якості життя мешканців села. Пріоритетними напрямками подальших досліджень в такому випадку постають обґрунтування інноваційних концепцій становлення зеленого туризму, пошук ефективних інструментів і механізмів зростання його доходності та підвищення соціального захисту населення сільських територій.

Список літератури

1. Матеріали Державного агентства України з туризму і курортів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tourism.gov.ua/ua>.
2. Гловацька, В. В. Розвиток підприємництва в системі становлення сільського (зеленого) туризму: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук за спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / В. В. Гловацька. – Житомир, 2008. – 20 с.
3. Рутинський, М. Й. Сільський туризм / М. Й. Рутинський, Ю. В. Зінько. – К.: Знання, 2008. – 271 с.
4. Кицяк, В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В. Ф. Кицяк. – Чернівці: Книга ЧЧІ. 2003. – 300 с.
5. Кравченко, Н. Роль сільського туризму в розвитку регіонів Полісся / Н. Кравченко. – Ніжин, 2007. – 250 с.
6. Биркович, В. І. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України. Стратегічні пріоритети / В. І. Биркович // Науково-аналітичний щоквартальний збірник. – 2008. – №1 (6). – С. 138-143.
7. Скрипник, Н. Я. Рекреаційна географія / Н. Я. Скрипник, А. М. Сердюк. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 296 с.
8. Lobo, R. *Helpful agricultural Tourism (Agri-tourism) Definitions*. – 2001. № 5. – P. 25 – 26.
9. Nilsson, P. *Staying on farms; an ideological background*. *Annals of Tourism Research*. – 2002. № 29. P. 7-24.
10. Лизогуб, В. А. Можливості впливу сільського зеленого туризму на функціонування соціальної інфраструктури агропромислового комплексу / В. А. Лизогуб, О. В. Перов // Вісник юридичної академії України ім. Я. Мудрого. – 2010. – № 3. – С. 64-68.
11. Статистичний щорічник України за 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/head.html>.
12. Дарчук, В. Г. Рекламні маршрути по точках садив як один з чинників розвитку сільського (зеленого) туризму в Україні / В. Г. Дарчук // Бізнес-Інформ. – 2013. – № 8. – С. 204-210.

References

1. *Materialy Derzhavnoho ahentstva Ukrainy z turyzmu i kurortiv*. (2014). Retrieved from: <http://tourism.gov.ua/ua/>
2. Hlovatska, V. V. (2008). *Rozvytok pidpriemnytstva v systemi stanovlennia silskoho (zelenoho) turyzmu: avtoref. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekonom. nauk za spets. 08.00.04 «Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy (za vydamy ekonomichnoi diialnosti)»*. Zhytomyr.
3. Rutynskyyi, M. Y. & Zinko, Yu. V. (2008). *Silskyyi turyzm*. Kyiv: Znannia.
4. Kyfiak, V. F. (2003). *Orhanizatsiia turystychnoi diialnosti v Ukraini*. Chernivtsi: Knyha ChChI.
5. Kravchenko, N. (2007). *Rol silskoho turyzmu v rozvytku rehioniv Polissia*. Nizhyn.
6. Byrkovych, V. I. (2008). *Silskyyi zelenyi turyzm – priorytet rozvytku turystychnoi haluzi Ukrainy. Stratehichni priorytety*. *Naukovo-analitychnyi shchokvartalnyi zbirnyk*, 1 (6), 138-143.
7. Skrypnyk, N. Ya. & Serdiuk, A. M. (2013). *Rekreatsiina heohrafiia*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury.
8. Lobo, R. (2001). *Helpful agricultural Tourism (Agri-tourism) Definitions*, 5, 25-26.
9. Nilsson, P. (2002). *Staying on farms; an ideological background*. *Annals of Tourism Research*, 29, 7-24.
10. Lyzohub, V. A. & Perov, O. V. (2010). *Mozhlyvosti vplyvu silskoho zelenoho turyzmu na funktsionuvannia sotsialnoi infrastruktury ahropromyslovoho kompleksu*. *Visnyk yurydychnoi akademii Ukrainy im. Ya. Mudroho*, 3, 64-68.
11. *Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2013 r.* (2014). Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/head.html>.
12. Darchuk, V. H. (2013). *Reklamni marshruty po tochkakh sadyv yak odyin z chynnykiv rozvytku silskoho (zelenoho) turyzmu v Ukraini*. *Biznes-Inform*, 8, 204-210.

Стаття надійшла до редакції 16.11.2014 р.